

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

(ΣΕ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ)

Αριθμός 2/2024

Σήμερα, στις 15 Φεβρουαρίου 2024, ημέρα Πέμπτη και ώρα 9.30', στο Μέγαρο του Αρείου Πάγου και στην αίθουσα συνεδριάσεως της Ολομέλειας, στον πρώτο όροφο, συνήλθε, ύστερα από νόμιμη πρόσκληση της Προέδρου του Αρείου Πάγου, η κατά τις διατάξεις των άρθρων 15 και 27 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ν. 4938/2022) Ολομέλεια σε συμβούλιο, στην οποία έλαβαν μέρος οι: 1)Ιωάννα Κλάπα-Χριστοδουλέα, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, 2)Νικόλαος Πιπιλίγκας, 3)Γεώργιος Χριστοδούλου, 4)Ελένη Φραγκάκη, 5)Μαρία Μουλιανιτάκη, 6)Μυρσίνη Παπαχίου, 7)Αικατερίνη Κρυσταλλίδου, 8)Μαρία Λεπενιώτη, 9)Ασημίνα Υφαντή, 10)Ελένη Κατσούλη, Αντιπρόεδροι του Αρείου Πάγου, 11)Χρήστος Κατσιάνης, 12)Ιωάννα Μαργέλλου-Μπουλταδάκη, 13)Μαρουλιώ Δαβίου, 14)Μαρία Κουφούδη, 15)Γεωργία Κατσιμαγκλή, 16)Σοφία Οικονόμου, 17)Δημήτριος Τράγκας, 18)Κωστούλα Πρίγγουρη, 19)Ελένη Μπερτσιά, 20)Διονύσιος Παλλαδινός, 21)Στέφανος-Σπυρίδων Πανταζόπουλος, 22)Αθανάσιος Τσουλός, 23)Παρασκευή Τσούμαρη, 24)Αγάπη Τζουλιαδάκη, 25)Παναγιώτης Βενιζελέας, 26)Αλεξάνδρα Αποστολάκη, 27)Μαρία Σιμιτσή-Βετούλα, 28)Βρυσής Θωμάτου, 29)Παναγιώτα Πασσίση, 30)Αριστείδης Βαγγελάτος, 31)Ελευθέριος Σισμανίδης, 32)Σπυρίδων Κουτσοχρήστος,

Πρακτικά – απόφαση της 2/2024 απόφασης της Ολομέλειας - σελ. 2

33) Σταυρούλα Κουσουλού, 34) Σωκράτης Πλαστήρας, 35) Αναστασία Παπαδοπούλου, 36) Χρήστος Νάστας, 37) Χριστίνα-Ζαφειρία Γαβριηλίδου, 38) Ευτύχιος Νικόπουλος, 39) Γεώργιος Παπαγεωργίου, 40) Κορνηλία Πανούτσου, 41) Σταύρος Μάλαινος, 42) Χρυσούλα Πλατιά, 43) Μαλαματένια Κουράκου, 44) Παναγιώτα Γκουδή-Νινέ, 45) Φώτιος Μουζάκης, 46) Αικατερίνη Χονδρορίζου, 47) Λεωνίδας Χατζησταύρου, 48) Μερόπη Τζουγκάρακη, 49) Ιφιγένεια Ματσούκα, 50) Παναγιώτης Λυμπερόπουλος – **Εισηγητής**, 51) Μιχαήλ Αποστολάκης, 52) Νίκη Κατσιαούνη, 53) Αντιγόνη Τζελέπη, 54) Απόστολος Φωτόπουλος, 55) Μαρία Πετσάλη, 56) Ερασμία Λιούλη, 57) Βαΐα Ζαρχανή, 58) Ευαγγελία Στεργίου, 59) Στυλιανή Μπλέτα, 60) Ηλίας Γιαρένης, 61) Ελένη Θεοδωρακοπούλου και 62) Δέσποινα Βασιλοδημητράκη, Αρεοπαγίτες. Κωλύονται και δεν παρέστησαν οι λοιποί Αντιπρόεδροι του Αρείου Πάγου και Αρεοπαγίτες.

Παραστάθηκαν η Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Γεωργία Αδειλίνη, και η Γραμματέας της Ολομέλειας Ηρακλεία Γιαννακοπούλου, Προϊσταμένη Διεύθυνσης της Γραμματείας του Αρείου Πάγου.

Στην αρχή της συνεδρίασης, η Πρόεδρος γνωστοποίησε στα μέλη της Ολομέλειας, ότι στον Άρειο Πάγο υπηρετούν, εκτός από την Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, 11 Αντιπρόεδροι και 76 Αρεοπαγίτες.

Ακολούθως, με εντολή της Προέδρου, η Γραμματέας της Ολομέλειας, εκφώνησε τα ονόματα των υπηρετούντων Αντιπροέδρων του Αρείου Πάγου και Αρεοπαγιτών, όπου διαπιστώθηκε ότι, από τους 88 υπηρετούντες Δικαστές είναι παρόντες οι αναφερόμενοι στην αρχή της παρούσας εξήντα δύο (62), δηλαδή είναι παρόντα περισσότερα από τα μισά μέλη της Ολομέλειας, άρα υπάρχει η προβλεπόμενη από το νόμο απαρτία (άρθρο 14 παρ. 4 του ν. 4938/2022, όπως ισχύει).

Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου συγκλήθηκε νομίμως, κατόπιν της από 12 Φεβρουαρίου 2024 έγγραφης πρόσκλησης της Προέδρου του Αρείου Πάγου προς την Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και τους υπηρετούντες στον Άρειο Πάγο δικαστικούς λειτουργούς (άρθρο 15 παρ. 2 εδαφ.α', 6 εδαφ.β' και 7 του ν. 4938/2022), προκειμένου τα μέλη της, μετά από διαλογική συζήτηση, να ανταλλάξουν απόψεις και να αποφανθούν επί των αιτιάσεων, που διατυπώνονται εντός και εκτός Ελλάδος, αναφορικά με το έλλειμμα κράτους δικαίου στην Ελλάδα, όπως δέχθηκε το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Φεβρουαρίου 2024.

Στη συνέχεια, η Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον Εισηγητή-Αρεοπαγίτη, **Παναγιώτη Λυμπερόπουλο**, ο οποίος ανέπτυξε την εισήγησή του, ως ακολούθως:

1. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2, 4, 6β και 7 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων (ν. 4938/2022) στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας υπάγεται (πλην άλλων) η λήψη αποφάσεων για θέματα «γενικότερου ενδιαφέροντος, οργάνωσης και λειτουργίας του δικαστηρίου και απονομής της δικαιοσύνης» και προκειμένου «τα μέλη της να ανταλλάξουν απόψεις σε νομικά ζητήματα». Η αρμοδιότητα αυτή της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου είναι σύμφυτη προς την, κατά το Σύνταγμα, αποστολή του, να ασκεί (δια του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, δια της Ολομέλειας και δια των οργάνων επιθεώρησης και πειθαρχικού ελέγχου) την εσωτερική αυτοδιοίκηση της Δικαιοσύνης (άρθρα 90, 87 παρ. 3, 88 παρ. 4, 91 παρ. 2 και 3, 92 παρ. 1, και 3 Συντάγματος). Χωρίς αυτήν ούτε η, συνταγματικώς επίσης εγγυημένη, δικαστική ανεξαρτησία (άρθρο 87 παρ. 2 και 3 Συντ.) υπάρχει ούτε χωρισμός λειτουργιών, κατά το άρθρο 26 του Συντάγματος, νοείται. Είναι αυτονόητο, πρέπει όμως και πάλι να υπογραμμιστεί, ότι η σύγκληση της Ολομέλειας για τέτοια θέματα, όταν ανακύπτει ανάγκη, γίνεται κατά καθήκον, για τη διασφάλιση

των θεσμών. Διότι τα ζητήματα επί των οποίων η Ολομέλεια καλείται να αποφανθεί έχουν χαρακτήρα αμιγώς θεσμικό (ΔιοικΟΛΑΠ 9/1998).

2. Το κράτος δικαίου, ως συνταγματική αρχή στις σύγχρονες ευρωπαϊκές νομικές παραδόσεις, έχει καταστεί κυρίαρχο οργανωτικό πρότυπο του σύγχρονου συνταγματικού δικαίου, ενώ, στο τέλος του ψυχρού πολέμου, αναγνωρίσθηκε ως θεμελιώδης αρχή, επί της οποίας πρέπει να βασίζεται κάθε συνταγματικό σύστημα. Τα δομικά στοιχεία μιας δημοκρατικά οργανωμένης εξουσίας, που συνθέτουν την έννοια του κράτους δικαίου είναι α) η διάκριση των εξουσιών, β) η αρχή της νομιμότητας, γ) η κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων και δ) ένα ασφαλές και δίκαιο σύστημα δικαστικής προστασίας τους, κατατείνουν δε σε ένα κοινό στόχο που δεν είναι άλλος από την υπαγωγή της δημόσιας εξουσίας σε νομικούς περιορισμούς και την προστασία του ατόμου από κάθε αυθαίρετη παράνομη δράση της δημόσιας αρχής. Με τη μορφή αυτή, το κράτος δικαίου αντιπροσωπεύει το ιστορικό εκείνο τύπο κράτους, στο οποίο η κρατική εξουσία βρίσκεται κατανεμημένη σε διάφορα κέντρα, ασκείται με βάση προκαθορισμένους κανόνες, οργανώνεται και αναπαριστάνεται ως οντότητα ξεχωριστή και διάφορη από την κοινωνία, αποτελεί το θεσμικό θεμέλιο και την προϋπόθεση του διαχωρισμού της ιδιωτικής σφαίρας από τη δημόσια και της πολιτικής από την οικονομία και τις ιδιωτικές δραστηριότητες και τέλος, συντηρεί τη διάκριση του δικαίου και πολιτικής. Στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, όλες οι δημόσιες εξουσίες ενεργούν πάντοτε με βάση τους περιορισμούς που θέτει ο νόμος, σύμφωνα με τις αξίες της δημοκρατίας και τα θεμελιώδη δικαιώματα και υπό τον έλεγχο ανεξάρτητων και αμερόληπτων δικαστηρίων. Το κράτος δικαίου κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη της Λισαβόνας) ως μία από τις κοινές αξίες για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ο σεβασμός του κράτους δικαίου έχει

ΘΕΣΜΟΚΡΑΤΙΑ
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΛΟΓΟΤΥΠΟΣ

ζωτική σημασία για την ίδια τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και γι αυτό το ΔΕΚ, με την απόφασή του στην υπόθεση Union de Pequeños Agricultores (UPA), τόνισε ότι «η ευρωπαϊκή κοινότητα είναι μια κοινότητα δικαίου οι δε πράξεις των θεσμικών οργάνων της υπόκεινται σε έλεγχο για το αν είναι σύμφωνες με τη συνθήκη και τις γενικές αρχές του δικαίου στις οποίες περιλαμβάνονται και τα θεμελιώδη δικαιώματα» (Μανιτάκη, Κράτος Δικαίου και Δικαστικός Έλεγχος της Συνταγματικότητας, σελ.122 επ., 310 επ., Χρυσομάλλη, Η αρχή του Κράτους Δικαίου στην κοινοτική και ενωσιακή έννομη τάξη Νομική Βιβλιοθήκη 2018 σελ.21, Eur-Lex <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/rule-of-law.html>).

3. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών του Κράτους, που θεσμοθετείται με το άρθρο 26 του Συντάγματος 1975, το οποίο δεν υπόκειται σε αναθεώρηση (Παραρά, Σύνταγμα 1975- Corpus I, 1982, σελ.403), αποτελεί θεμέλιο λίθο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η δικαστική λειτουργία προσδιορίζεται έναντι των άλλων συντεταγμένων με την αρχή της ισοτιμίας, (Ολ.ΣτΕ 3670/1994) και την αρχή της ανεξαρτησίας, σύμφωνα με την οποία η δικαστική εξουσία απονέμει δικαιοσύνη, χωρίς οι άλλες δύο εξουσίες, εκτελεστική και νομοθετική, να μπορούν να παρέμβουν σε ό,τι άγει στον σχηματισμό δικανικής κρίσης, καθιερώνεται δε ειδικά ως λειτουργική ανεξαρτησία στο άρθρο 87 παρ.1 και 2 του Συντάγματος. Στοιχείο δε της λειτουργικής ανεξαρτησίας αποτελεί και η προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών (Μαυριά, (2000) Συνταγματικό δίκαιο / Θεωρία του κράτους – Πολίτευμα- Λειτουργίες του κράτους σελ.646 επ.) που εξασφαλίζει και την δικαστική αμεροληψία (Παραρά, (1999), Σύνταγμα 1975 Corpus III σελ.369). Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών εμφανίζεται με δύο τρόπους α) περιορίζοντας την κρατική εξουσία, αφού επιτάσσει την κατανομή των εξουσιών, που πηγάζουν από το λαό και άρα τη διανομή της σε διάφορα κέντρα